

РЕЗЮМЕ НА ТРУДОВЕТЕ

на доц. д-р Мария Иванова Нейчева

по обявения конкурс за заемане на академична длъжност „професор” в професионално направление 3.8. Икономика (Микроикономика, Макроикономика, Човешки капитал), ДВ бр. 25/26.03.2021г.

МОНОГРАФИИ

Основен хабилитационен труд за заемане на академична длъжност „професор”

1. Нейчева, М., ЧОВЕШКИ КАПИТАЛ, ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ, ПАЗАР НА ТРУДА: ТЕОРЕТИЧНИ ПАРАДИГМИ СРЕЩУ ЕМПИРИЧНИ ДОКАЗАТЕЛСТВА. Бургаски свободен университет, Бургас, 2021, ISBN 978-619-253-000-6.

Изложението си поставя за основна цел да систематизира основните теоретични постановки и да представи и анализира емпиричните доказателства относно влиянието на човешкия капитал и образоваността на населението върху съвкупната икономическа активност и динамика. Първа глава излага генезиса на неокласическия модел на растежа с човешки капитал. Направен е сравнителен анализ на изследванията, които доразвиват базовия модел. Втора глава представя моделите на ендегенния растеж, които поставят на фокус ролята на човешкия капитал (знанието). На базата на реални икономически данни за новите страни членки от Централна и Източна Европа се проверява хипотезата, че чрез неокласическия модел може адекватно да се моделира влиянието на човешкия капитал върху икономическия растеж в този регион. Това е необходимо, за да се създаде база за емпиричните зависимости, тествани в следващите глави.

Трета глава разглежда подходите за измерване на запаса и потока на човешкия капитал на макроравнище. Обърнато е внимание на показатели за качеството и количеството му при образователния подход. В следващата глава са представени емпиричните проучвания за образованието и растежа. Разглеждат се въпроси, които не са достатъчно разработени в големия обем научна литературата по темата. Направен е систематичен анализ на изследванията за новите страни членки и са представени оценки на неокласическия модел на растежа с човешки капитал за тези страни. Дискутира се и ролята на качеството на човешкия капитал и се моделира ефектът на чуждоезиковите компетенции в средното училище върху темпа на растеж.

Пета и шеста глава се отнасят до (не)съответствията между придобито и необходимо образование при заетите. Изложението последователно представя

анализ на определящите ги фактори, теоретична рамка на каналите и механизмите, обясняващи ефекта им върху растежа, подходите за измерването им и резултати от емпирични проучвания за детерминантите и влиянието конкретно на вертикалните квалификационни несъответствия върху икономическата активност. Накрая въз основа на резултатите в тематичната литература са очертани предизвикателствата през образователната политика в нашата страна и са отправени препоръки.

2. Нейчева, М., ИКОНОМИКА НА МНОГОНАЦИОНАЛНАТА КОРПОРАЦИЯ: ПРЕДПОСТАВКИ ПРАКТИКИ, ПОСЛЕДИЦИ. Флат, Бургас, 2018, ISBN 978-619-7125-42-9.

Изложението се фокусира върху някои основни въпроси относно многонационалните корпорации, като съчетава теоретична с практико-приложна насоченост чрез представените примери, статистически данни и резултати от емпирични изследвания по дискутираната проблематика.

Първа глава въвежда основните форми на международен бизнес предвид това, че многонационалното предприятие е една от тях. Втора глава разглежда преките чуждестранни инвестиции: дефиниции, предпоставки и фактори, методология на отчитане в платежния баланс, историческо развитие и настоящи тенденции в световен мащаб и в нашата страна. С основните видове многонационални корпорации се занимава трета глава. Представени са четирите типа според мотива за задгранични инвестиции – ресурсно ориентирани, пазарно ориентирани, ориентирани към ефективност и стратегически ориентирани компании. Дадени са и критерии за оценка на степента на задгранично присъствие.

Четвърта глава излага основните теории за съществуването и растежа на мултинационалното предприятие. Наред с възгледите, произтичащи от теорията за продуктовия цикъл, теорията за индустриалната организация, са засегнати и съвременни хипотези като еkleктичния подход на Дънинг, възгледите на шведската школа и модела Упсала, обяснението на Коджима за японската практика и мотиви за инвестиции.

Изложението продължава с базовите принципи на фирмено поведение в контекста на икономическия подход. Разгледани са общовалидни икономически категории, намиращи приложение при обяснение поведението на глобалната корпорация, като пазарни структури, икономически разходи и печалба, икономии от мащаба и от обхвата, крива на учене, верига на добавената стойност като фундамент на съвременната многонационални корпорации.

В шеста глава вниманието е насочено към стартирането и разширяването на дейността - модел за анализ на средата и оценка на политико-икономическия риск, подходи за проникване на външен пазар чрез последователно изнасяне на дейността и чрез разширяване на степента на управление и контрол.

В продължение на логиката на изложението седмата част е посветена на организационната структура на корпорацията. Въведен е моделът на Перлмутер за четирите типа многонационални корпорации според централизация на управлението и процеса на вземане на решения: етноцентрична, полицентрична, геоцентрична и региоцентрична. Също така е

даден и възгледът на Хофстеде за влиянието на културните различия между страните върху степента на йерархия и формализация при осъществяване на дейността.

Осма глава се спира на една от отличителните характеристики на многонационалната фирма като вид международен бизнес – вътрешнофирмената търговия и трансферното ценообразуване. Следващата тема насочва вниманието към влиянието върху отрасъла, ценовите и неценовите бизнес практики като картелиране, негласни споразумения, ценова дискриминация, практики спрямо дистрибуторите.

Последната десета тема се отнася до трансграничните сливания и поглъщания като форма на проникване на външен пазар. В тази перспектива са дадени видовете, факторите, предимствата и недостатъците, историческата динамика. Представени са и бизнес алиансите като актуален модел на взаимодействие между многонационалните фирми.

СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, РЕФЕРИРАНИ И ИНДЕКСИРАНИ В СВЕТОВНОИЗВЕСТНИ БАЗИ ДАННИ С НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

3. Jecheva, V., E. Nikolova, M. Neycheva, Web-based and blended learning for interdisciplinary studies in universities. Proceedings, 6th International Conference on Multimedia, Computer Graphics and Broadcasting, MulGraB 2014, 2015, с. 13–16, DOI:10.1109/MulGraB.2014.10.

Променящата се среда под влияние на информационното общество изисква нови умения и компетенции на младите хора, навлизащи на пазара на труда. В тази връзка все повече се изтъкват предимствата на интердисциплинарния подход в академичното образование. Разработката представя курсът „Стратегически бизнес решения в рискова и бързо променяща се среда“, проведен в Бургаския свободен университет със студенти от шест европейски страни. Той включва проблематика в три научни области: стратегическо управление и предприемачество, математически методи в икономиката и управленски информационни системи. Анализирани са и резултатите от проучване мнението на студентите относно ефективността на курса, удовлетвореността им и постигането на целите.

СТАТИИ И ДОКЛАДИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ

4. Нейчева, М., Дигитализация и квалификационни несъответствия на пазара на труда. Сборник доклади, Международна научна конференция „Дигитални трансформации, медии и обществено включване“, 5-6 юни, гр. Бургас, 2020, с.71-80, ISBN: 978-619-7126-92-1.

Докладът се фокусира върху факторите за квалификационните несъответствия, като е обърнато внимание на влиянието на технологичните

промени и дигитализацията в обучението и икономика. Факторите са класифицирани в две групи – от страна на търсенето и от страна на предлагането на конкретен вид образование/ образователна степен. Представен е и емпиричен анализ на детерминантите на квалификационните несъответствия, който потвърждава хипотезата, че за заетите в сферата на ИКТ има по-голяма вероятност да бъдат наети на позиции, отговарящи на образователната им степен. Потвърждава се и предположението, че жените са подложени на по-висок риск от свръхобразование. Статистически значим фактор е и дялът и съответно заетостта в сферата на търговията и продажбите в икономиката, като е налице положителна корелация. От друга страна, поголемият дял на микро- и малките предприятия е в отрицателна зависимост с размера на квалификационни несъответствия сред висшистите.

5. Neycheva, M., *Qualification Mismatch and Growth in the Eastern European Region. Conference Proceedings, XIV. IBANESS Congress Series on Economics, Business and Management – Plovdiv / Bulgaria, 26-27 September, Plovdiv. 2020, с. 357-364, ISBN: 978-619-203-289-0.*

Докладът представя влиянието на квалификационните (не)съответствия върху темпа на икономически растеж в страните от Централна и източна Европа в периода 2000-2016 година. Влиянието на човешкия капитал е положително и статистически значимо за наетите според придобитото образование. Открива се отрицателна зависимост между свръхобразованиета и темпа на растеж на дохода на глава от населението, като тази зависимост е устойчива на промени в методологията на изследването.

6. Нейчева. М., *Съвременни теории и модели за управление на икономическия растеж. Сборник доклади, Юбилейна международна конференция „Съвременни управленски практики X: Съвръзаност и регионално партньорство“, Бургас, 5-6 юни, 2019, с.121-129, ISSN: 1313-8758.*

Систематизирани са основните постановки на неокласическата теория на растежа с човешки капитал и на моделите на ендогенния растеж. С оглед тенденциите в икономическото развитие на новите страни членки от Централна и източна Европа през последните две десетилетия е изразено становище коя от двете теории е по-подходяща за емпирично изследване на дългосрочния растеж в тези страни и по-конкретно ролята на човешкия капитал. Данните насочват към извода, че неокласическият модел с човешки капитал, развит от Mankiw, Romer & Weil (1992), и подходът за близостта до технологичния лидер в духа на Nelson & Phelps (1966) предоставят адекватна рамка за емпиричен анализ.

7. Нейчева, М., *MRW-моделът на растежа: възникване, развитие и емпирични доказателства. Бизнес посоки, бр. 3, 2017, с. 7-12, ISSN: 1312-6016 (Print), ISSN:2367-9247 (Online).*

Статията се фокусира върху неокласическия модел на растежа с човешки капитал, разработен от Mankiw, Romer & Weil (1992), като един от най-

широко използваните теоретични модели и инструменти за емпирична оценка на източниците на растежа и конкретно човешкия капитал, измерен чрез образоваността на работната сила. Представено е математическото описание както на равновесното състояние, така и на динамичния път към равновесието. Направен е сравнителен анализ на ключови разработки, които допълват и усъвършенстват структурата или иконометричната спецификация на модела.

8. Нейчева, М., Човешки капитал и икономически растеж: предизвикателства пред образователната политика в контекста на научните изследвания. Сборник доклади, Юбилейна научна конференция „Икономика и икономическа теория: проблеми и взаимодействия“, "Наука и икономика", ИУ-гр. Варна, 2017, с. 130-141, ISBN: 978-954-21-0951-8.

Докладът прави опит да свърже научните доказателства относно влиянието на образованието върху икономическия растеж с образователната политика. Представен е теоретичният фундамент както и ключови емпирични доказателства за съвременните пазарни икономики. Дискутира се влиянието не само на количеството, но и на качеството на човешкия капитал. Резултатите от изследванията очертават важни проблеми и предизвикателства пред сферата на образованието в нашата страна. Сред тях са наличието на значителни несъответствия на пазара на труда, по-ниски когнитивни умения и компетенции, измервани чрез признатите международни тестове като тестове по математика и науки, провеждани сред учениците (PISA), тест за интелигентност (IQ) и др., и представени в сравнителни класации, застаряване на населението, демографски проблеми, съчетани с технологични трансформации.

9. Neycheva, M., When higher educational attainment harms growth: the role of vertical qualification mismatch. Conference Proceedings, 4th International conference on governance and strategic management (ICGSM), Burgas, 11-12 May, 2017, p.198-206, ISBN: 978-619-7126-39-6.

Представени са резултатите от изследване относно причините за липсата на положителен ефект на висшето образование върху растежа на дохода на единица в някои страни. Търси се обяснение в пазара на труда и наличието на квалификационни несъответствия. Повдигнатите хипотези са проверени чрез сравнение на връзката между дела на работната сила с висше образование и растежа в България и Естония.

10. Neycheva, M., Contemporary methods of assessment of cointegrating relations: an application to models of economic growth. Vanguard Scientific Instrument in Management, том 13(1), 2017, ISSN: 1314-0582.

Статията представя съвременни методи за оценка на коинтеграционни зависимости, които са често срещани при моделиране на икономически

зависимост. Дискутират се и методи, които взимат предвид структурните прекъсвания в данните в резултат от пазарни шокове. В тази връзка е демонстрирано приложението на метода на Carrion-i-Silvestre и Sanso (2006) за оценка на влиянието на образованието върху растежа в българската икономика.

11. Нейчева, М., Сравнително изследване на ефекта на образованието върху растежа. Сборник доклади, Научна конференция с международно участие „Съвременни управленски практики IX: Управленска наука, икономика и бизнес практики - съвременни ракурси и предизвикателства“, Бургас, 17-18 юни, 2016, с.263-268, ISSN: 1313-8758.

На базата на систематичен анализ е изследвано състоянието на емпиричната литература относно влиянието на образованието върху растежа в новите страни членки на ЕС от Централна и източна Европа в периода 1996-2016г. Използват се двете най-популярни бази данни с научно рецензирани материали - Scopus и Web of Science. Анализът показва, че въпреки растящия научен интерес по темата в световен мащаб, само 14 икономически изследвания дават емпирични оценки на ефекта на образованието върху темпа на растеж в една или повече страни от целевата група. Налага се изводът, че като цяло човешкият капитал и по-високото образователно равнище стимулират растежа. Като ниша за бъдеща работа са емпиричните анализи, диференциращи влиянието на отделните образователни равнища – средното и висше образование, както и на количеството от качеството на човешкия капитал.

12. Neycheva, M., The role of education for the economic growth of Bulgaria. Economics, Management, and Financial Markets, том 9(1), 2014, с. 182-190, ISSN 1842-3191.

Статията представя резултатите от изследване на влиянието на човешкия капитал, измерен чрез дела на активното население със завършено поне средно образование върху темпа на растеж на реалния брутен вътрешен продукт в българската икономика в периода 2000 – 2012г. Емпиричният модел се базира на разширената производствена функция на Cobb-Douglas, включваща три производствени фактора: турд, физически и човешки капитал. Към модела са добавени износа и преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Резултатът за средното образование е статистически незначим. При добавяне на висшето образование влиянието върху темпа на ръст на съвкупния продукт става положителен и статистически значим. Възходящият тренд на съвкупната активност в периода е в силна положителна зависимост от ПЧИ, износа и акумулирането на физически капитал. Частичният корелационен анализ показва, че чуждоезиковата компетентност е в положителна зависимост с дохода на глава от населението в европейските страни.

13. Neycheva, M., *Education and human capital: a comparative analysis of Bulgaria and Hungary vs. EU. Kommunikáció, Média, Gazdaság, том XI(1), March, 2014.*

Предвид ключовата роля на човешкия капитал върху растежа статията представя най-популярните индикатори, използвани в научната литература за измерване на количеството и качеството му чрез образователния подход. Направен е и сравнителен анализ за България, Унгария и ЕС като цяло. Анализът показва, че Унгария е по-близо до средните европейски равнища по отношение на средното образователно равнище на населението, разходите за образование, резултатът от международно признати тестове. И двете страни изостават по отношение на чуждоезиковата квалификация.

СТУДИИ, ПУБЛИКУВАНИ В НАУЧНИ ИЗДАНИЯ, РЕФЕРИРАНИ И ИНДЕКСИРАНИ В СВЕТОВНОИЗВЕСТНИ БАЗИ ДАННИ С НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

14. Neycheva, M., I. Neychev, *Overeducation and economic growth: theoretical background and empirical findings for the region of Central and Eastern Europe. Economic Studies (Ikonomicheski Izslevania), 5, 2020, с. 124-142, ISSN: 0205-3292 (Print).*

Един от актуалните въпроси в научната литература относно човешкия капитал и ефекта му върху пазара на труда е нарастването на несъответствията между образованието на заетите и изискваното образование за извършваната работа. В тази връзка изследването се опитва да намери теоретично обяснение на каналите и механизмите на влияние на размера на свръхобразоваността на работната сила върху темпа на растеж на дохода на глава от населението, както и да представи емпирични доказателства за това влияние. Разгледани са възможни теоретични обяснения в теорията на човешкия капитал, обвързващи образованието със заплащането и производителността на труда, както и теориите в сферата на организационното поведение, фокусиращи се върху връзката между свръхобразоваността и удовлетворението от извършваната работа и производителността на индивида. Дискутират се и ефекти на национално равнище като неефективно разпределение на ресурсите, влияние върху инвестициите, заетостта и безработицата. Чрез включването на размера на свръхобразованост в неокласическия модел на растежа с човешки капитал се извежда наличие на незначим ефект върху темпа на ръст на съвкупния продукт на единица работна сила в новите страни членки на ЕС от Централна и източна Европа.

15. Neycheva, M., *How might the negative impact of higher education on growth be explained? The role of vertical qualification (mis)match in an MRW-type model. Economics of Transition and Institutional Change, том 27(4), 2019, с. 943-969, ISSN: 2577-6983 (Online).*

Изследването е насочено към оценка на разширения неокласически модел на растежа с човешки капитал за страните от Централна и източна Европа в

периода 2000-2016г. Оценен е моделът като без, така и с включени ограничения за променливите. Човешкият капитал се измерва с дела на висшистите в икономически активното население. Докато за количеството човешки капитал не може да се докаже наличието на положително статистически значимо влияние върху темпа на промяна на реалния брутен вътрешен продукт на единица, при модификация на модела се извежда положителен ефект на дела на работната сила заета според придобитото образование. Този резултат остава стабилен при промяна в методологията на измерване на размера на квалификационните (не)съответствия.

16. Neycheva, M., K. Joensen, Higher Educational Attainment for Growth: the MRW model for Iceland. Scandinavian Journal of Educational Research, том 63(3), 2019, с.301-316, ISSN: 0031-3831 (Print), ISSN: 1470-1170 (Online).

Изследването оценява влиянието на човешкия капитал върху състоянието на равновесие, измерено чрез реалния брутен вътрешен продукт на единица, за икономиката на Исландия в периода 2000-2015г. Използвани са три измерителя на човешкия капитал: делът на работната сила със завършена втора степен на средно образование, делът на работната сила с висше образование и делът на работната сила с поне втора степен на средно образование. За сравнение е оценен и ефекта на работната сила с населението с прогимназиално образование. Изведено е положително влияние на образованието върху нивото на реалния съвкупен продукт на единица икономически активно население. Коефициентът на еластичност варира между 0.22 и 0.47, което е напълно съвместимо с оценките от изследванията за развитите страни, базирани на сходна методология. Отрицателна е корелацията с първата степен на средното образование. Резултатите са устойчиви на промени в базовия емпиричен модел и метода на оценка на параметрите.

**СТУДИИ, ПУБЛИКУВАНИ В НЕРЕФЕРИРАНИ СПИСАНИЯ С
НАУЧНО РЕЦЕНЗИРАНЕ ИЛИ ПУБЛИКУВАНИ В
РЕДАКТИРАНИ КОЛЕКТИВНИ ТОМОВЕ**

17. Neycheva, M., E. Nikolova, Strategic behaviour and game theory. In Nikolova, E. (Ed) Strategic business decisions in a risky and rapidly changing environment, 2014, Flat, Burgas, с. 102-145, ISBN: 978-619-7125-05-4.

Студията разглежда теорията на игрите през призмата на нейното приложение в микроикономическата теория за вземане на оптимални решения и по-конкретно при олигополни пазари, характеризиращи се със стратегическо поведение на участниците. Представени са основните видове игри и стратегии – чиста стратегия, смесена стратегия, доминантна стратегия, равновесие по Неш, игри в разширена форма, повтарящи се игри. Дадени примери за използването им при олигополни пазари, описвани с модел на Курно (Cournot), модел на Стакелберг (Stackelberg) за предимството на

движещия се първи, модела на Бертран (Bertrand) за ценовата конкуренция, картел. Изведено е и сравнено пазарното равновесие при различните модели на съгласуван и несъгласува олигопол.

18. Нейчева, М., Г. Николова, Оценка на технологично нововъведение: приложимост, необходимост и икономически ефект за фирмата. Компютърни науки и комуникации, том 3 (4), 2014, с. 102-117, ISSN: 1314-7846.

Разработката прави опит да оцени технологичната иновация с оглед на нейната приложимост, необходимост и икономически ефект за предприятието. Предложените методи за оценка на тези аспекти са приложени в две организации – публична организация, предоставяща културни услуги, и производствена компания. Налага се изводът, че използваният широк обхват показатели, на които се базират предложените методи за оценка, ги прави гъвкави и приспособими към различни видове технологични иновации и предприятия от различни икономически сектори и видове собственост.

УЧЕБНИЦИ И УЧЕБНИ ПОМАГАЛА

19. Нейчева, М., Бизнес икономика. Бургаски свободен университет, 2021, ISBN: 978-619-253-001-3.

Изданието се фокусира върху поведението на фирмата на потребителските пазари и пазарите на производствени фактори. Представени са фундаменталните постановки на микроикономическата теория относно оптималните фирмени решения на пазарите със свършена и с несвършена конкуренция – монопол, олигопол и монополистична конкуренция. Разглеждат се и особеностите на пазарите на производствени фактори – труд, земя и капитал. Към всяка тема са включени основни понятия, задачи и тестови въпроси. В края на изложението е добавен и речник на понятията. Изданието е предназначено предимно за студентите по икономика, администрация, управление и туризъм, но може да бъде полезно за всички с интерес към икономическата теория, икономическия подход към фирмените разходи и печалба, маржиналния анализ за взимане на оптимални решения, както и моделите на поведение при различните пазарни структури.

20. Нейчева, М., Управленска икономика. Флат, Бургас, 2019, ISBN: 978-619-7125-68-9.

Учебното помагало е предназначено за студентите в магистърски програми в Центъра по икономически и управленски науки при Бургаския свободен университет, изучаващи дисциплината „Управленска икономика“. То съдържа основната част от лекционния материал и е разработено в помощ на обучаващите се предимно в задочна и дистанционна форма на обучение. Курсът се фокусира върху поведението на фирмите с пазарна сила, като акцентът е поставен върху моделите на доминанта фирма и силен олигопол. Изложението следва преобладаващата парадигма в съвременната

индустриална организация: структура – поведение – ефекти (Structure – Behavior – Performance). Последователно се разглежда проблематиката, свързана с дефиниране и елементи на пазара и пазарната структура, анализ на търсенето и концепцията за еластичността, маржиналния анализ за вземане на управленски решения, модели на доминантна фирма и ценова дискриминация, видове и оптимални решения при съгласуван и несъгласуван олигопол. В края на изложението е даден речник на основните понятия.

SUMMARY OF SCIENTIFIC WORKS

of Mariya Neycheva, Associate Professor of Economics, PhD

regarding the competition for professorship in the field of Economics (Microeconomics, Macroeconomics, Human capital) announced in the State Gazette, vol. 25, 26.03.2021

MONOGRAPH

1. Neycheva, M. Human capital, economic growth, labor market: theoretical paradigms vs. empirical evidence. 2021, ISBN 978-619-253-000-6.

The book aims at summarizing the main theoretical findings as well as to analyze the empirical evidence regarding the impact of human capital and educational attainment of the country's population on economic activity. The first chapter represents the genesis of the neoclassical growth model with human capital. A comparative analysis of the studies further augmenting the basic model is also presented. The second chapter focuses on the models of endogenous growth which place an emphasis on the role of human capital (knowledge). Taking into account the real data on the new member countries from Central and Eastern Europe, it tests the hypothesis that the neoclassical model of growth is an adequate tool for modelling and exploring the impact of human capital in that region thus establishing a basis for testifying the empirical relationships in the next chapters.

The third chapter discusses the approaches for measuring the stocks and flows of human capital at a national level. It also directs attention toward the most popular indicators for measuring its quantity and quality. The next chapter makes a review of the relevant empirical findings. A systematic literature review of studies on the new member states is made and estimations for the effect of human capital on growth in these countries are displayed. The role of human capital quality is also discussed.

Chapter five and six refer to the (mis)match between attained and required education of the active population. The study presents an analysis of the underlying factors, the theoretical framework of the channels and mechanisms explaining their impact on growth, approaches for measuring and results of relevant empirical papers. On the basis of the results in the literature the last part of the book outlines the challenges to the educational policy in Bulgaria and develops some evidence-based recommendations.

2. Neycheva, M. Economics of multinational corporation: preconditions, practices, consequences. 2018, ISBN 978-619-7125-42-9.

The book focuses on the contemporary multinational companies by combining theoretical and empirical perspectives. Real-world examples, statistical data and major findings of the relevant studies are also included. The first chapter introduces the forms of international business as multinational activity being one of them. The

second chapter examines foreign direct investments: definition, preconditions and factors, methodology of reporting, historical and current tendencies. The major types of multinational companies – resource oriented, market oriented, efficiency oriented and strategic oriented – are introduced in chapter three. Additionally, criteria for assessment of the scope of the foreign activity are outlined.

The fourth chapter makes an expose of the major theories for establishment and expansion of multinational enterprise. Along with the product life cycle hypothesis and basics of the theory of industrial organization, it also discusses contemporary models and hypothesis such as Dunning's eclectic paradigm, Upsalla model, Kodjima's understanding based on the Japanese experience.

The book continues with common fundamental principles and concepts useful in explaining the behaviour of the global corporations such as market structures, economic costs and profit, economies of scale and scope, learning curve, value added chain. The next chapter directs attention toward models for foreign market entry and expansion according to the scope as well as the degree of management and control.

Following the logics of the book, chapter seven is dedicated to the organizational structure. It illuminates the view of Perlmutter classifying the companies according to the degree of centralization in the decision-making process: egocentric, polycentric, geocentric and regiocentric. The study of Hofstede for multicultural differences regarding hierarchy and formalization is also touched on.

Chapter eight examines the inter-company trade and the role of transfer pricing as one of the underlying features of today's multinational enterprise while the next part summarizes its impact on the local industry and the horizontal and vertical practices such as international cartels, tacit collusions, price discrimination, etc.

The last topic is related to the transnational mergers and acquisitions as a form of foreign market entry or expansion. It introduces the different types, factors, advantages and disadvantages, historical dynamics. Business alliances as a contemporary model of multinationals interaction are also mentioned.

ARTICLES AND CONFERENCE PAPERS IN PEER-REVIEWED JOURNALS AND CONFERENCE PROCEEDINGS

3. Jecheva, V., E. Nikolova, M. Neycheva, Web-based and blended learning for interdisciplinary studies in universities. Proceedings, 6th International Conference on Multimedia, Computer Graphics and Broadcasting, MulGraB 2014, 2015, c. 13–16, DOI:10.1109/MulGraB.2014.10.

The changing environment in the information society requires new skills and competences of young people entering the labor market. With regard to that the advantages of the interdisciplinary approach in the academic education becomes more valuable. The paper introduces the course titled Strategic Business Decisions in risky and rapidly changing environment conducted at Burgas Free University with students from six European countries. It covers topics in three scientific fields: strategic management and entrepreneurship, mathematical methods in economies as well as management information systems. The paper also represents the outcome of a student survey about the course effectiveness, satisfaction and goal achievement.

4. Neycheva, M., *Digitalization and qualification mismatch at the labor market. Conference Proceedings, International scientific conference Digital transformations, media and social inclusion, 5-6 June, Burgas Free University, Burgas, 2020, p.71-80, ISBN: 978-619-7126-92-1.*

The paper focuses on the influence of digitalization on the extent of mismatch between one's education and requirements for the job one performs. It analyzes the determinants of vertical qualification mismatch while placing an emphasis on the role of technological change. The results of an empirical study on the factors of mismatch including education in the field of information and communication technologies have been discussed as well.

5. Neycheva, M., *Qualification Mismatch and Growth in the Eastern European Region. Conference Proceedings, XIV. IBANESS Congress Series on Economics, Business and Management – Plovdiv / Bulgaria, 26-27 September, Plovdiv. 2020, c. 357-364, ISBN: 978-619-203-289-0.*

The study explores the impact of qualification mismatch among higher education graduates on economic growth. It tries to bring empirical evidence to the mixed theoretical views on the link between mismatch and growth. The outcome implies that an increase of the share of tertiary education graduates in the active population does not lead to a higher growth rate per se. The impact of human capital becomes positive and statistically significant only if the properly matched graduates i.e. those with occupations requiring tertiary education are included in the model instead of the total country's stock of human capita. In the light of that, the results have important practical implications for the education policy in the developed countries given the increasing average educational attainment of the population accompanied by a rising education-job mismatch.

6. Neycheva, M., *Contemporary theories and models for economic growth management. Conference proceedings, International conference Contemporary management practices X: Connectivity and regional partnership, Burgas, 5-6 June, 2019, p. 121-129, ISSN: 1313-8758.*

The paper presents a summary of the fundamental findings of the neoclassical theory of growth with human capital as well as the endogenous growth models. In terms of the patterns of economic development of the countries from Central and Eastern Europe during the last two decades, a conclusion has been reached regarding which one of the two fundamental models is more appropriate for research of the long-term growth prospects in those economies. The analysis implies that the neoclassical model with human capital as well as the proximity-to-frontier approach (Nelson & Phelps, 1966) represent an adequate framework of empirical analysis for these countries.

7. Neycheva, M., *MRW growth model: foundations, developments and empirical evidence. Business Directions, issue 3, 2017, p. 7-12, ISSN: 1312-6016 (Print), ISSN:2367-9247 (Online).*

The paper focuses on the neoclassical model of growth with human capital developed by Mankiw, Romer and Weil (1992) as one of the most widely used theoretical model and estimation tool in the studies which examine the sources of economic growth. A mathematical description of both the steady state and the short-run dynamics is presented. Additionally, key contributions to the model in relation to structural changes or econometric modifications have been discussed.

8. Neycheva, M., *Human capital and economic growth: challenges to the educational policy in the context of scientific findings. Conference proceedings, Scientific conference Economics and economic theory: problems and interactions, Varna, 2017, p. 130-141, ISBN: 978-954-21-0951-8.*

The paper makes an attempt to relate the scientific findings on the impact of human capital on economic growth to the educational policy. Besides the main theoretical models in the field the paper presents a summary of the key empirical studies on the market economies. A special attention is drawn on studies considering the new EU member states as well as those focusing on the quality of human capital. Finally, the main challenges to the educational policy are outlined and directions for further research are proposed as well.

9. Neycheva, M., *When higher educational attainment harms growth: the role of vertical qualification mismatch. Conference Proceedings, 4th International conference on governance and strategic management (ICGSM), Burgas, 11-12 May, 2017, p.198-206, ISBN: 978-619-7126-39-6.*

This paper presents a summary of results of a study which investigates the reasons behind the negative link between higher educational attainment of the labor force and the rate of real growth observed in some economies. It tries to explain that pattern in light of the labor market channel and the existence of vertical qualification mismatch specifically. The hypothesis raised has been verified by evaluating the impact of tertiary education on growth in two economies – Bulgaria and Estonia.

10. Neycheva, M., *Contemporary methods of assessment of cointegrating relations: an application to models of economic growth. Vanguard Scientific Instrument in Management, mom 13(1), 2017, ISSN: 1314-0582.*

The paper discusses a number of contemporary methods for assessment of cointegrating relations. Recent methods which allow for structural breaks in the data series are also considered. The method of Carrion-i-Silvestre and Sanso (2006) is applied in order to evaluate the impact of human capital on growth in the Bulgarian economy.

11. Neycheva, M., *Comparative research on the impact of education on growth. Conference proceedings, International conference Contemporary management practices IX: Managerial science, economics and business practices, Burgas, 17-18 June, 2016, p. 263-268, ISSN: 1313-8758.*

The paper represents an overview of the current state of publications exploring the link between education and growth in the new EU member states from Central and Eastern Europe by utilizing the systematic literature review approach. The latter is applied to two of the most popular citation databases of peer-reviewed references in the Social Science field – SCOPUS and Web of Science – over the period 1996-2016.

12. Neycheva, M., *The role of education for the economic growth of Bulgaria. Economics, Management, and Financial Markets, mom 9(1), 2014, c. 182-190, ISSN 1842-3191.*

The paper presents results of a study which estimates the impact of human capital on growth in Bulgaria over the period 2000-2012. The empirical models are based on the extended Cobb-Douglas production with three inputs-labor, physical capital and human capital. Export and Foreign Direct Investments (FDI) are included as control variables. The quantity of human capital is measured by the share of people in the labor force aged 25-64 having completed at least upper secondary education. The outcome suggests that the share of people with upper secondary education enters insignificantly the regression model. Moreover, its short-run accumulation is related negatively to real output per capita. When tertiary education is considered, the result is positive and statistically significant. In general, the study cannot fully support the hypothesis that education fosters growth because people with upper secondary education twice outnumber those with tertiary education. The results also imply that the upward trend of real output is attributed mainly to FDI, physical capital accumulation and export. The partial correlation analysis shows that foreign language proficiency used as a proxy for human capital quality explains a large part of the variation in output per capita across Europe.

13. Neycheva, M., *Education and human capital: a comparative analysis of Bulgaria and Hungary vs. EU. Kommunikáció, Média, Gazdaság, mom XI(1), March, 2014.*

The first part of the article makes a summary of the theoretical models focusing on the impact of human capita on long-run growth and the main conclusions emerging from the relevant empirical studies. The second part makes an overview of the most popular indicators used to measure the quantity or the quality of human capital according to the educational approach. It also presents a comparative descriptive analysis of Bulgaria and Hungary in relation to the human capital stance in the EU countries.

14. Neycheva, M., I. Neychev, *Overeducation and economic growth: theoretical background and empirical findings for the region of Central and Eastern Europe. Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, 5, 2020, c. 124-142, ISSN: 0205-3292 (Print).

One of the issues which has gained considerable attention in the recent labor market literature is the increase of both average educational attainment of the population and qualification mismatch. With regard to that, this paper aims at examining the impact of overeducation on long-run economic growth. It discusses the main transmission channels and mechanisms of that impact. Moreover, by incorporating qualification (mis)match in the neoclassical model of growth with human capital the study presents an empirical estimation of the link between mismatch of tertiary education graduates and real GDP per capita growth across the EU members from Central and Eastern Europe. The results show that the higher percentage of mismatched graduates displays a negative effect. This outcome is robust to the changes of both the approach used to measure overeducation and the method of estimation.

15. Neycheva, M., *How might the negative impact of higher education on growth be explained? The role of vertical qualification (mis)match in an MRW-type model. Economics of Transition and Institutional Change*, mom 27(4), 2019, c. 943-969, ISSN: 2577-6983 (Online).

This study explores the impact of higher education on growth in 11 new EU members over the period 2000–2016 using an augmented MRW-type model which takes into account the quality of education and the rate of mismatch. The outcome reveals that an increase of the most educated labour force does not per se lead to a higher growth rate. The impact of human capital becomes positive and statistically significant only if graduates with occupations requiring tertiary education are considered in the model. In addition, the econometric outcome implies that the extent of skill mismatch is determined primarily by the rising female population with college education and the gross value added of trade-related services.

16. Neycheva, M., K. Joensen, *Higher Educational Attainment for Growth: the MRW model for Iceland. Scandinavian Journal of Educational Research*, mom 63(3), 2019, c.301-316, ISSN: 0031-3831 (Print), ISSN: 1470-1170 (Online).

The study evaluates the augmented neoclassical growth model for Iceland. Both unrestricted and restricted regressions show that human capital stimulates real GDP per capita changes. The value of the elasticity of output with respect to human capital proxies calculated by OLS as well as DOLS ranges between 0.22 and 0.47, which is fully compatible with that calculated by the relevant studies on advanced economies involving a similar methodology. The regression output is robust to modifications of the baseline model and the method of estimation.

17. Neycheva, M., E. Nikolova, *Strategic behaviour and game theory. In Nikolova, E. (Ed) Strategic business decisions in a risky and rapidly changing environment, 2014, Flat, Burgas, c. 102-145, ISBN: 978-619-7125-05-4.*

The paper focuses on the Game theory in the context of its application in the microeconomic theory specifically optimal decision making in the oligopoly markets with strategic behavior. It introduces the major types of games and strategies: pure strategy, mixed strategy, dominant strategy, Nash equilibrium, extensive forms games, repeating games. Examples for their application in the oligopoly markets such as Cournot model, Stackelberg model, first mover advantage, Bertrand model and cartels are also presented. Market equilibrium in case of collusive and non-collusive behavior is also derived.

18. Neycheva, M., G. Nikolova. *Evaluation of a technological innovation: applicability, necessity and economic effect for the company. Computer Sciences and Communications, vol. 3, 2014, p. 102-117, ISSN: 1314-7846.*

This paper presents three methods related to a technological innovation: a method for evaluation of the degree of applicability of an innovation; a method for evaluation of the firm's necessity of a technological innovation and a method for evaluation of the economic effect of a given innovation. The methods being developed are applied in two enterprises – a public organization delivering cultural services and an industrial company. The main outcome emerging from the study is that the methodology is flexible and thus applicable to different types of technological innovations as well as enterprises.

TEXTBOOKS AND STUDY GUIDES

19. Neycheva, M. *Business Economics. 2021, ISBN: 978-619-253-001-3.*

The book focuses on the firm's behavior in the consumer markets and markets of production inputs. It introduces the fundamental theoretical findings regarding optimal company's decisions at both perfectly competitive markets and markets with imperfect competition – monopoly, oligopoly, monopolistic competition. In addition markets of production inputs - labor, land and capital has also been considered. In addition to the background theoretical developments each topic includes a practical part comprising key terms and definition, problems, multiple-choice questions. The book is designed primarily for students following academic programs in the field of economics, management and administration, tourism. It might also be useful for experts and practitioners interested in the theory of economics, economic approach to firm's costs and profit, marginal analysis for optimal decision making and models of firm behavior at different market structures as well.

20. Neycheva, M., *Managerial Economics*. 2019, ISBN: 978-619-7125-68-9.

The study guide including lecture notes for the course in Managerial Economics is designed for students following master programs in the field of Economics and Business Administration at Burgas Free University. The course focuses on the behavior of the companies with a market power by following the mainstream hypothesis “Structure – Behaviour - Performance”. The attention is drawn on the models and practices of tight oligopoly including the dominant firm model. The notes also consider the elements of the market structures, analysis of demand and the concept of elasticity, marginal analysis for optimal decision making.